

Редакционный совет

Р.М. Абдуллабекова (Казахстан)
Виталис Бриедис (Литва)
А.И. Гризодуб (Украина)
Н.Т. Джайнакбаев (Казахстан)
В.Л. Дорофеев (Россия)
А.Э. Зурдинов (Кыргызстан)
Милан Земличка (Чешская Республика)
М.К. Мамедов (Азербайджан)
Е.В. Матвеева (Украина)
Б.К. Махатов (Казахстан)
И.А. Наркевич (Россия)
Т.М. Нургожин (Казахстан)
Д.А. Рождественский (Беларусь)
А.Б. Шукирбекова (Казахстан)
А.Н. Юнусходжаев (Узбекистан)

Редакционная коллегия

Н.И. Гунько
У.М. Датхаев
М.И. Дурманова
П.Н. Дерябин
Н.А. Жуманазаров
И.Р. Кулмагамбетов
Р.С. Кузденбаева
В.Н. Локшин
А.И. Нуртаев
А.У. Тулегенова
Ж.А. Сатыбалдиева

Координатор

Ф.Э. Сулеева

Специалист

А.Ж. Манатова

Дизайн и верстка

А.В. Беккер

Адрес редакции:

050004, РК, г. Алматы,
пр. Абылай хана, 63, оф. 215,
тел.: +7 (727) 273 03 73,
+7 (747) 373 16 17 (whatsApp).
E-mail: pharmkaz@dari.kz;
www.pharmkaz.kz

Отпечатано в типографии

ОО «Казахское общество слепых».
РК, г. Алматы, ул. Айша-биби, 259.
Телефоны: 8 (727) 290 82 13, 290 83 82
Дата издания: 27.11.2019 г.
Тираж: 600 экз. Заказ №120
Периодичность: 1 раз в месяц.

Территория распространения

Казахстан, Россия, Украина, Узбекистан,
Кыргызстан, Беларусь, Азербайджан

Журнал зарегистрирован Министерством
культуры, информации и общественного согласия
Республики Казахстан.
Свидетельство об учетной регистрации №3719-Ж
от 19.03.2003 г.

СОДЕРЖАНИЕ

РЕСМИ БӨЛІМ	4
ОФИЦИАЛЬНЫЙ ОТДЕЛ	11
ОБЩЕСТВЕННОЕ ЗДРАВООХРАНЕНИЕ	
АШИРБЕКОВ Г.К., АШИРБЕКОВА К.Ж. Социальное и медицинское решение вопросов реабилитологии инвалидов с рассеянным склерозом	21
ПОИСК. ИССЛЕДОВАНИЯ. ЭКСПЕРИМЕНТ	
КОЗЫКЕЕВА Р.А., ДАТХАЕВ У.М., ПАТСАЕВ А.Қ. Микробиологиялық тазалық азиялық бүрметікеннің <i>Agrimona asiatica Juz.</i> жер үсті бөлігінен алынған құрғақ сығындының сапа көрсеткіші ретінде	25
ӘБДІМӘЛІК Н.Ж., ЖУМАГАЛИЕВА Ш.Н., АБИЛОВ Ж.А., СУЛТАНОВА Н.А. Свойства фитопленок на основе поливинилового спирта и бентонитовой глины	29
ФАРМАКОГНОЗИЯ	
ТЛЕУБАЕВА М.И., ИШМУРАТОВА М.Ю., ДАТХАЕВ У.М., ГЕМЕДЖИЕВА Н.Г., ФЛИСЮК Е.В., АБДУЛЛАБЕКОВА Р.М. Фармакогностическое изучение сырья <i>Portulaca oleracea L</i>	33
ФАРМАКОЭКОНОМИКА	
СЕРИКБАЕВА Э.А., ЕЛШИБЕКОВА К.М., ДАТХАЕВ У.М., УМУРЗАХОВА Г.Ж., ЖАКИПБЕКОВ К.С. Қазақстан Республикасында фармацевтикалық кластерді құрудың қазіргі жағдайы мен даму ерекшеліктері	38
СЕРИКБАЕВА Э.А., УМУРЗАХОВА Г.Ж., ДАТХАЕВ У.М., ЖАКИПБЕКОВ К.С., ЕЛШИБЕКОВА К.М., ЕГИЗБАЕВА А.А. Анализ процессов кластеризации в фармацевтической отрасли (на примере Алматинской области)	42
ДОКЛИНИЧЕСКИЕ И КЛИНИЧЕСКИЕ ИССЛЕДОВАНИЯ ЛЕКАРСТВЕННЫХ СРЕДСТВ	
АМИРКУЛОВА М.К., УТЕЛЬБАЕВА З., АНАНЬЕВА Л.В., САТБАЕВА Э.М. Местноанестезирующая активность модифицированных производных пиперидина на модели инфльтрационной анестезии	45

МРНТИ: 76.01.11

СЕРИКБАЕВА Э.А.¹, ЕЛШИБЕКОВА К.М.¹, ДАТХАЕВ У.М.¹, УМУРЗАХОВА Г.Ж.², ЖАКИПБЕКОВ К.С.¹,
¹С.Д. Асфендияров атындағы ұлттық медицина университеті, Алматы қ., ²Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы, Шымкент қ.

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНДА ФАРМАЦЕВТИКАЛЫҚ КЛАСТЕРДІ ҚҰРУДЫҢ ҚАЗІРГІ ЖАҒДАЙЫ МЕН ДАМУ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

Қазақстандық фармацевтикалық нарықтың дәрілік заттардың шетелдік жеткізілімдерінен жоғары тәуелділігі жағдайында жеке фармацевтикалық өнеркәсіпті құру Қазақстанның экономикалық тәуелсіздігі қалыптасуының неғұрлым басым міндеттерінің бірі болып табылады. [1]

АҢДАТПА

Қазіргі заманда дәрілік зат медицина саласында өте маңызды рөл атқарады. Фармацевтикалық өндіріс жоғары технологиялық және ғылымды көп қажет ететін өнеркәсіп салаларының бірі және Қазақстанның инновациялық дамуының локомотивтерінің бірі бола қалуда. Қазақстанның фармацевтикалық өндірісінің басты ерекшелігі оның импортқа тәуелділігі де, экспортқа өте төмен бағдар болып табылады. Экспортқа шығарылатын өнімнің үлесі 2012 жылдан бастап 2 есеге ұлғайып, біздің республикада өндірілген өнімнің жалпы көлемінің 6%-ын құрайды. Фармацевтикалық өнімнің негізгі түрлерін өндіру көлемінің айтарлықтай өсуі фармацевтикалық кластердің құруына мүмкіндік береді.

Түйін сөздер: фармацевтикалық нарық, фармацевтикалық өндіріс, фармацевтикалық кластер, қазіргі жағдай, даму, импорт, экспорт.

КІРІСПЕ

Фармацевтика саласының отандық нарығында ұқсас үрдіс – жыл сайын тек шетелдік ғана емес, отандық өндірістің генериктерінің ассортименті кеңеюде. Қоғамның жағдайы мен өркендеуінің негізгі факторы оның азаматтарының денсаулығы болып табылады, және әрине, өзіміздің басты жетістігіміз ретінде біздің еліміздің халқын кең таралған аурулар бөлігінде де, сирек және онкологиялық аурулар

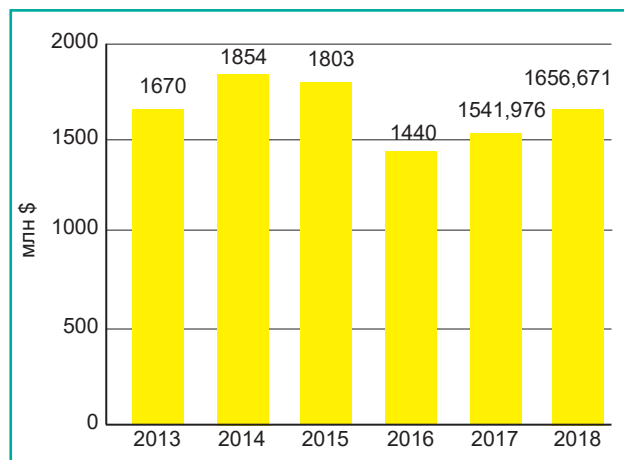
бөлігінде де сапалы, тиімді және қауіпсіз дәрілік заттармен өндіру мен қамтамасыз ету болып табылады. [1]

Қазақстанның фармацевтикалық саласының басты ерекшелігі оның импортқа тәуелділігі де, экспортқа өте төмен бағдар болып табылады. Экспортқа шығарылатын өнімнің үлесі 2012 жылдан бастап 2 есеге ұлғайып, біздің республикада өндірілген өнімнің жалпы көлемінің 6%-ын құрайды. ҚР фармацевтикалық нарығы әлемдік ауқымда елеусіз (әлемдік нарықтың 0,2%). Халықтың жан басына шаққандағы дайын дәрілік заттарды тұтыну дамыған елдер деңгейінен 6-12 есе төмен, бұл дәрілік нарық өсуінің үлкен көрінісі (1 сурет).

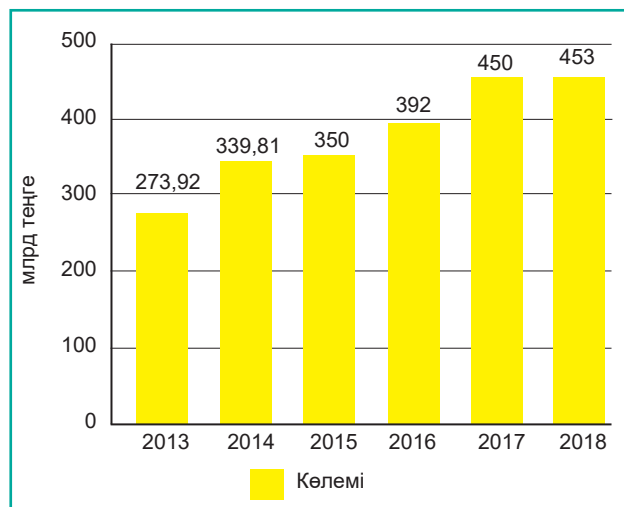
Қазақстан Республикасы фармацевтикалық нарығының көлемі Vi-ORTIS Group Consulting бағалауы бойынша, 2013 жылы – жергілікті валютада жылдық өсімі 25,6% және долларлық мәнде 14%-бен 273,92 млрд теңге (\$1,67 млрд), 2014 жылы – жергілікті валютада жылдық өсімі 24,1% және долларлық мәнде 11%-бен 339,81 млрд теңге (\$1,854 млрд). 2016 жылы жалпы нарық 2015 жылдың ұқсас кезеңімен салыстырғанда долларлық баламада 18%-ға қысқарды. Табиғи көріністе, басқаша, 13% өсім жоғары. Нарықтың бөлшек сауда және амбулаториялық өңірлік сияқты арналарының бірыңғай ұқсас үрдісі бар, яғни жиынтық мәнде құлдырау және табиғи өсім орын алады. Ұлттық валютаның айырбас бағамының күрт

өзгеруі осы үрдістің негізгі себебі болып табылады. 2015 жылы доллар орташа бағамы 221,73 теңге болды, ал 2016 жылы бағам 342,16 теңге болды. IQVIA халықаралық талдау компаниясының мәліметтеріне сәйкес, 2018 жылы қазақстандық фармацевтикалық нарықтың көлемі 2017 жылмен салыстырғанда тек 0,1%-ға артып, 453 млрд теңгені құрады. Табиғи көріністе нарық 2017 жылы 0,62 млрд қаптамадан 2018 жылы 0,61 млрд қаптамаға дейін 1,6%-ға қысқарды. Бірақ біздің мемлекетке тиісті дәрежеде беру керек 2018 жылы амбулаториялық деңгейде дәрі-дәрмекпен қамтамасыз ету көлемі айтарлықтай артты. Оның өсімінің көрсеткіші теңгемен 48%, ал қаптамада – 31% құрады [1]. Бұл халықтың алғашқы медициналық-санитарлық көмек деңгейінде дәрі-дәрмекпен көбірек қамтамасыз етілгендігін білдіреді. Сонымен қатар, ҚР Денсаулық сақтау министрлігі мен «СК-Фармация» ЖШС пациенттердің мемлекет кепілдік берген дәрі-дәрмекпен қамтамасыз етілуін бақылай бастады (2 сурет).

Бөлшек сауда нарығының көлемі, яғни халық дәріханалардан өз қаражатына сатып алатын дәрі-дәрмектердің құндық мәнде 8,6%-ға 255-тен 277 млрд теңгеге дейін ұлғайды және сатылған қаптамалар-

Сурет 1 – Қазақстан Республикасы фармацевтикалық нарығының сыйымдылығы

Сурет 2 – ҚР фармацевтикалық нарықтың көлемі

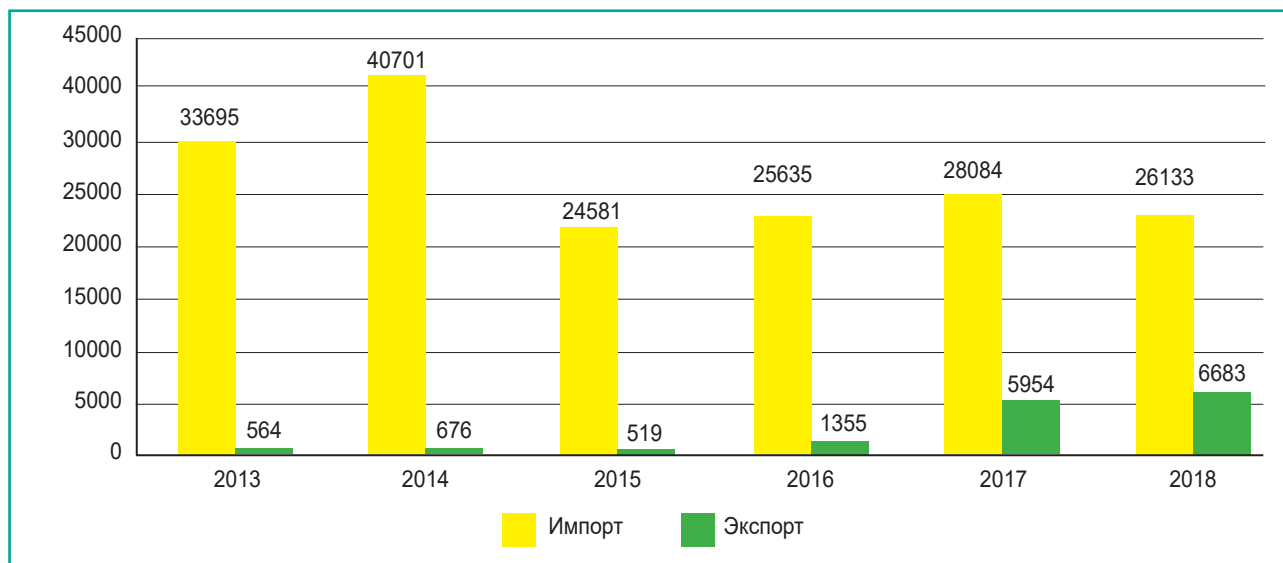
дың саны бойынша 0,2%-ға 0,51 млрд теңгеге дейін қысқарды. Айта кету керек, RX препараттарының төмендеу ОТС қарағанда айтарлықтай. Орамдардағы өсім айтарлықтай емес және жалпы нарықтың құлдырауын өтеу мүмкіндігі жоқ. Соңғы уақытта фармацевтикалық нарық көлемінің төмендеуіне қарамастан, біз бұл құбылыстың уақытша сипаты бар деп есептейміз және 2017 жылдан бастап фармацевтикалық нарық көлемінің орташа жылдық өсу қарқынымен 7-8% өсу үрдісі бар. Осылайша, 2020 жылға қарай фармацевтикалық нарық сыйымдылығын 1,9 млрд Қазақстандық фармацевтикалық өндіріс көлемінің дамуы/өсуі үшін негізгі серпін негізінен ішкі нарықта сұраныстың жоғары өсу қарқыны береді, ол отандық өндірістің даму қарқынынан айтарлықтай озады (3 сурет).

2013-2015 жылдар кезеңінде өндіріс көлемдерінің құндық мәнде орташа алғанда 3,2%-ды құрайтыны байқалады. Фармацевтикалық өнімнің негізгі түрлерін өндіру көлемінің айтарлықтай өсуі 2016 жылдың кезеңіне байқалады. Фармацевтикалық өнеркәсіпте 2018 жылы өндіріс көлемі 78,8 млрд теңгені құрады (НКИ-100,9%). Фармацевтикалық өнім көлемінің артуы антибиотиктер, витаминдер, антисептиктер өндірісінің өсуі есебінен болды. АӨҚО РА осы фактіні әртүрлі мемлекеттік даму бағдарламаларының (ҮИИДМБ 2010-2014 жж., ИИДМБ 2015-2019 жж., Денсаулық 2016-2019 жж.) оң әсерімен, сондай-ақ, дәрілік препараттарды мемлекеттік сатып алудың өсуімен байланысты фармацевтикалық өнімге деген ішкі сұраныстың өсуімен байланыстырады. Негізгі фармацевтикалық препараттар өндірісінің құрылымы бөлінісінде түрлері бойынша заттай мәнде, дәрі-дәрмектер мен өзге де фармацевтикалық препараттар өндірісі алдыңғы орында (99%-ға дейін), антибиотиктер мен витаминдер үлесіне 1%-ға дейін келеді.

Соңғы 5 жылда фармацевтика саласының негізгі үрдісі барлық негізгі тауар топтары бойынша үздіксіз өсу болып табылады. Фармацевтика саласына

Сурет 3 – 2013-2018 жылдар аралығында негізгі фармацевтикалық өнімдер өндірісінің көлемі млн теңге

Сурет 4 – 2013-2018 жылдар аралығында негізгі фармацевтикалық өнімдердің экспорт пен импорт көлемі млн теңге

инвестициялар көлемінің төмендеуіне қарамастан, өндіріс көлемінің ұлғаю факторларының бірі бүгінгі күні өндірістік қуаттарды арттыру болып табылады (3-сурет). [3]

Қазіргі уақытта Қазақстанның фармацевтикалық нарығы әртүрлі өнімге бай, сонымен қатар, отандық өнімнің ассортименті тұтынушылардың ішкі сұранысын толық қанағаттандырмайды. Мәселен, фармацевтика саласы өнімдерінің импорты экспортталатын тауарлардың көлемінен он есе артық. Импорттық жеткізілімдердің айтарлықтай қысқаруы 2015 жылы байқалады. Шамамен 35,5% немесе 13,5 мың тонна негізгі фармацевтикалық өнім [4]. Бұл ретте негізгі қысқарту дәрі-дәрмектер мен фармацевтикалық препараттар бойынша байқалады, мұнда импортталатын жеткізілімдер көлемінің төмендеуі 36,1%-ды құрады. Негізгі фармацевтикалық өнімдердің экспорты 2012-2015 жж. кезеңінде 500-600 тонна шамасында өзгерді. 2018 жылдың қорытындысы бойынша АӨҚО РА 6 683 тонна өнім көлемінде айтарлықтай өсім болжайды (4 сурет).

Фармацевтикалық өнім нарығы одан әрі дамыту үшін айтарлықтай әлеуетке ие, оның басты ерекшелігі өндірістік қуаттардың өсуін арттыруға ықпал ететін жоғары технологиялық өндіріс болып табылады. Біздің бағалауымызша, өндіріс көлемі ішкі тұтынуды арттыруға ықпал ете отырып, әртүрлі даму бағдарламалары түріндегі мемлекеттік қолдаудың арқасында ұлғаяды. [4,5]

ҚОРЫТЫНДЫ

Қазақстанның фармацевтикалық саласының басты ерекшелігі оның импортқа тәуелділігі де, экспортқа өте төмен бағдар болып табылады. Экспортқа шығарылатын өнімнің үлесі 2012 жылдан бастап 2 есеге ұлғайып, біздің республикада өндірілген өнімнің жалпы көлемінің 6%-ын құрайды [5,6]. 2013-2015 жылдар кезеңінде өндіріс көлемдерінің құндық мәнде орташа алғанда 3,2%-ды құрайтыны байқалады.

Фармацевтикалық өнімнің негізгі түрлерін өндіру көлемінің айтарлықтай өсуі 2016 жылдың кезеңіне байқалады. Фармацевтикалық өнеркәсіпте 2018 жылы өндіріс көлемі 78,8 млрд теңгені құрады (НКИ-100,9%).

РЕЗЮМЕ

**СЕРИКБАЕВА Э.А.¹, ЕЛШИБЕКОВА К.М.¹,
ДАТХАЕВ У.М.¹, УМУРЗАХОВА Г.Ж.²,
ЖАКИПБЕКОВ К.С.¹,**

¹Национальный медицинский университет имени С.Д. Асфендиярова, г. Алматы,

²Южно-Казахстанская медицинская академия, г. Шымкент

ОСОБЕННОСТИ РАЗВИТИЯ ФАРМАЦЕВТИЧЕСКОЙ КЛАССИФИКАЦИИ В РЕСПУБЛИКЕ КАЗАХСТАН

Фармацевтическое производство является одной из самых высокотехнологичных и наукоёмких отраслей экономики, являясь одновременно и локомотивом инновационного развития отечественной медицины. Однако до сих пор страна остается зависимой от импорта, вследствие чего ее ориентация на экспорт крайне низкая. Так, доля экспортируемой продукции только в 2012 году увеличилась в 2 раза, что составило 6% от общего объема фармацевтической продукции, выпускаемой в РК. Мы считаем, что только значительное увеличение объемов производства основных, экономически доступных для населения, видов фармацевтических продуктов позволит создать полноценный фармацевтический кластер.

Ключевые слова: фармацевтический рынок, фармацевтическая промышленность, фармацевтический кластер, текущее состояние экономики, развитие, экспорт, импорт.

SUMMARY

SERIKBAYEVA E.A.¹, YELSHIBEKOVA K.E.¹,
DATKHAEV U.M., UMURZAKHOVA G.ZH.²,
ZHAKIPBEKOV K.S.¹,

¹National medical university named after S.D.
Asfengdiyarov, Almaty c.,

²South Kazakhstan medical academy, Shymkent c.

SPECIAL FEATURES OF DEVELOPMENT OF PHARMACEUTICAL CLASSIFICATION IN THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN

In the modern world, medicine plays an important role in the field of medicine. Pharmaceutical production is one of the hi-tech and science-intensive industries and one of the locomotives of innovative development of Kazakhstan. The main feature of Kazakhstan's pharmaceutical industry is its dependence on imports and extremely low export orientation. The share of exported products increased by 2 times in 2012 and amounted to 6% of the total volume of our country's output. Ultimately, the significant increase in the output of major types of pharmaceutical products will enable the establishment of a pharmaceutical cluster.

Keywords: pharmaceutical market, pharmaceutical industry, pharmaceutical cluster, current situation, development, import, export.

Әдебиет:

1. Қазақстанда фармацевтика нарығын дамыту жолдары. [Электронный ресурс]: <https://startinfo.kz/buisness/qazaqstanda/>. [Қаралған күні]: 15.03.2018 г.
2. О внесении изменений и дополнений в постановление Правительства Республики Казахстан от 15 ноября 2016 года №704 «Некоторые вопросы Министерства оборонной и аэрокосмической промышленности Республики Казахстан». [Электронный ресурс]: www.mint.gov.kz. [Дата открытия]: 15.04.2018.
3. О Программе по развитию фармацевтической промышленности Республики Казахстан на 2010-2014 годы. [Электронный ресурс]: <http://adilet.zan.kz/rus/docs/P100000791>.
4. Бағдарлама «Қазақстан Республикасының фармацевтикалық өнеркәсібін дамыту жөніндегі». – Егемен Қазақстан. – 2010. – №356-357 (26200).
5. Серикбаева Э.А., Сагиндыкова К.Е., Каюпова Ф.Е. Фармацевтикалық кластерді құру кезіндегі инновациялық жобалардың рөлі. – Вестник КазНМУ. – 2019. – №1. – С. 468-471.
6. Датхаев У.М., Серикбаева Э.А., Умурзахова Г.Ж., Жакипбеков К.С. Сравнительный анализ кластерной политики зарубежных стран и Казахстана. – Фармация Казахстана. – 2019. – №6. – С. 25-30.

БЕЗОПАСНОСТЬ ЛЕКАРСТВ

Мнение экспертов: популяризация БАДов зачастую выгодный бизнес, а не забота о здоровье

По заявлению экспертов Роспотребнадзора, в 2019 г. на рынке наблюдается тенденция перехода отдельных безрецептурных лекарств в группу БАДов, что может быть связано с желанием производителей снизить издержки и сроки при регистрации брендов, а также отсутствием ограничений в ценообразовании и продвижении препаратов.

Кроме того, производители безрецептурных лекарств могут находить обходные пути этапов маркировки, так как БАДы не подлежат маркировке (в отличие от лекарств) и имеют более простую процедуру регистрации.

Рынок биологически активных добавок покоряют все, кому не лень, а количество препаратов исчисляется тысячами. Но далеко не все продаваемые в аптеках БАДы полезны и, главное, безопасны. Очень часто можно встретить низкокачественные, а то и вовсе не сертифицированные биодобавки. Поэтому перед покупкой нужно, прежде всего, проконсультироваться с лечащим врачом, чтобы не навредить здоровью.

Печальный опыт Herbalife

В 1980 г. на рынок вышла компания Herbalife с собственным инновационным продуктом. Маркетологи обещали, что коктейль для похудения избавит от лишнего веса без изнурящих диет и быстро. Доходы от продаж ассортиментной линейки снизились внезапно, после смерти основателя «Гербалайфа» Марка Хьюза. В составе БАДов обнаружили эфедрин – растение, которое может привести к бессоннице, потливости, нервному перевозбуждению, нарушению сердечного ритма и другим побочным эффектам. К тому же сброшенный вес после курса приема БАДов вновь возвращался.

Однако многие производители продолжают позиционировать свои БАДы, как препараты, способные лечить и избавлять от конкретных проблем. Зачем они это делают? Причина банальна: так легче продавать. Немногие купят средство для нормализации пищеварения, но многие соблазняются, прочитав в инструкции фразу: «Избавляет от лишних килограммов».

pharmkaz.kz